Nr. 77. Anulu XXX.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Fói'a, candu concedu ajutóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 13/1 Octobre 1867.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA

Transilvani'a.

Fragmente din desbaterile societatii academice.

(Urmare.)

Dictionariulu. Niciodata sciinti'a lecsicografiei nu a fostu desvoltata intre literatorii romaniloru cu atata conoscintia de locru si petrundere, precum s'a intemplatu acésta estimpu in sinulu societatii academice. „Cartea numita dictionariu este pentru orisare natiune aceea ce este Bibli'a pentru lumea crestinésca. Acestu mare adeveru se parea cá luminá din ochii, prin urmare din sufletulu fiecarui membru alu societatii academice de cate ori se loá in disonsione compunerea unui dictionariu romanescu dupa tóte regulele statorite la alte popóra prin sciintia. Limb'a este sufletulu fiecarei natiuni. Pastrati, cultivati, inavutiti, etimati si aparati limb'a si voi ati salvatu natiunea. Nu'mi vorbiti de alte ocupari, candu natiunea are a se ocupa pe sinesi insasi prin puterea limbei proprie. In secolulu nostru si de acum insinte cuscerirea cea mai sigura si mai duratóre este si va fi cuscerirea morala prin limba. Fórte bine sciu acésta alte popóra, se o scimu noi.

In anii trecuti s'a publicatu la Bucuresci unu premiu Zappa de dóua mii galbini pentru compunerea unui dictionariu completu. Nimeni n'a cutezatu a se apuca de lucru. In un'a din siediutiele societatii academice dupace se lamurisera fondurile ei, Baritiu ceru a se publica unu premiu de trei mii galbini. Celoralalti membrii li s'a parutu si acelu premiu prea micu, pentruce ei au cumpanitu si mai bine de catu confratele lorn marimea problemei. Urmarea fù, ce numai pentru culegerea de materialu orudu se destinara una mie si cinci sute (1500) galbini.

In un'a din siediutiele comisiunii filologice tienuta in locuinti'a dlui Ciparin sér'a dela 8½ pana la 12 óre din nópte s'a discutatu numai modulu compunerii unui dictionariu.

Siediuti'a acelei comisiuni tienuta la dn. Al. Romanu pre candu acesta inca totu mai sufersa de durerile care'lu trantisera in asternutu a fostu si mai interesanta. Se culegemu, dise atunci dn. Ciparin: 1) tóte vorbele cunoscute si adeverite de romane; 2) tóte cate se afla statu in limb'a romanésca, catu si totuodata in vreun'a din limbele neolatine, precum italien'a, franc'a, spaniól'a, portugal'a etc.; 3) tóte vorbele de origine dubia.

La acestea dn. Laurianu: Se intre tóte vorbele populare curatu romanesci. Se se adauge si tóte cele technice, adica de arte si mestesuguri. Se nu intre inse in dictionariu vorbele slavóne virite numai in cartile bisericesci fara trebuintia. Totu Laurianu este de opiniune, ca mai ainte de a se compune dictionariulu etimologicu se se compuna unu glosariu séu vorbariu mare, cum amu dice preparativu, carele se coprinda intrég'a materia a limbei, cata s'a popularizatu (civitate donata) in gur'a poporului preste totu, séu in o parte mare a lui, nu inse si unii termini usitati numai ici colea si rataciti p'intre cateva familii.

Dn. Macsimu sta cu totu-adinsulu, cá la culegerea terminiloru technici (de arte, mesteri, sciintie) se nu fimu prea scrupulosi, pentruca ne aflamu in an. 1867 dela Christosu.

Apropos de acésta Baritiu provocá pe oricine, cá se incerce a da de ecs. numiri curatu romanesci la partile constitutive ale carului, aratrului, resboiului séu stativei de tiesutu si la tóte uneltele din casa.

Se nu ne tememu ca cateva sute de vorbe comune nóua cu alte popóra ne voru compromite originea, istori'a si nationalitatea nóstra. Acésta ar' fi o temere cu totulu desiérta. Nici o natiune européna nu este curata de origines ce se dice a fi. Originea oricarei limbe este comprobata in linii'a prima prin formele sale, apoi si prin materialu. Tóte formele limbei romanesci sunt adeverate aduse din Itali'a si comune cu a le locuitoriloru scelei tieri, limbele romanesc'e si italian'a sunt si ele dóua dialecte sorori cá si dialectele germane, cá si cateva slavóne; ambele au luatu in sinesi elemente straine, inse cate si care? Cine mai scie ce limba avusecra galii vechi amestecati cu locuitorii Italiei. Si unde este limb'a longobardiloru care a datu nume Lombardiei? Limb'a dacilorn inca n'a pututu peri de totu, inse care sunt vorbele nóstre remase dela daci? Déca limb'a maghiara nu si-ar' avé formele sale proprie fórte diferitóre de a le altoru limbe, ea ar' fi in catu se tiene de materialu, mai multu slavóna decatu maghiara. In limb'a maghiara chiaru si vorbele de prim'a necesitate, precum ház (casa), ablak (feréstra), asztal (masa) etc. sunt parte mare slavóne, in catu déca judeci dupa materialulu limbei, esci silitu a recunósce o mare rudire intre poporulu maghiaru si intre cele slavóne. Grecii moderni isi punu tóta silinti'a se scape de multimea vorbeloru slavóne si turco-arabice, inse nu potu. Cess ce su patitu germanii cu purismulu lorn o scimu cu totii.

Din acestea si mai alesu din alte cause enumerate de catra unii membrii cu multa logica, societatea afla de o parte, ca voindu a compune dictionariulu trebue se fimu totuodata cu cea mai mare grija pentru purificarea limbei, de alt'a inse, ca ar' fi unu lucru séu desiertu, séu si periculosu a voi se curatia limb'a romanésca fiecare lecsicografu singuru de capulu seu; de aceea se decise cá mai antaiu se se adune la unu locu pre catu numai se póte materialulu intregu alu limbei, curatu séu amestecatu asia precum se afla elu in gur'a poporului preste totu si precum e pastratu in carti de ani trei sute incóce. Acelu materialu adunatu si ordinatu se va tipari intr'unu glosariu, dupa aceea se va trece cum amu dice prin sita rara si prin cea désa; acésta operatiune inse are se decurga in sinulu sectiunii filologice, dela care va trece in cercetarea societatii academice plenarie. Se da cu socotél'a ca tóte acestea lucrari voru cei gat'a in vreo cinci ani. Pana atunci fiecare romanu si literatu si inbitoriu de limba isi va tienea de datorintia sacra a culege cuventele romanesci precum si culege aurulu din nasipu si a le tramite la cate unulu din respectivii membrii din provinci'a sa. Intr'aceea membrii isi voru imparti culegerile dupa tienuturi. In catu pentru Transilvani'a era vorb'a cá se se traga o linia din pasulu Buzeu pe Oltu in diosu preste Sibiiu drepta la punctulu unde ese Marasiulu in Ungari'a; totu ce cade din cóce de acea linia ar' remanea in grij'a unuia din membrii. Se se mai traga alta linia drépta din Sibiiu drepta la Bai'a-mare, in catu se tia Transilvani'a in dóua parti pentru ocilalti doi membrii.

Cercetarea de apróape a dialectului macedo-romanescu va revarsa o lumina surprindietóre nu numai asupra misterieloru limbei nóstre, ci si asupra istoriei. Acelu dialectu a remasu pana acum necunoscutu nu numai invetiatiloru europeni, ci spre rusines nóstra, noi insine asia numitii daco-romani inca nu'lu cunóscemu. Se spune ca cei mai multi romani se afla in Tesali'a. Asia numitii mavrovlachi locuiescu mai spre Albani'a. Nu numai sute de sate, ci si mai multe orase sunt pline de romani, in Seres, Veli'a, Bitoli'a etc. Scól'a din Bitoli'a pe care o afurisise episcopulu, s'a redeschisu in Maiu a. c. cu concesiunea lui Asli-Pasia, s'a mai deschisu alte patru scóle romanesci in 4 comune. Scól'a macedoromana fundata de guvernu in Bucuresci, condusa de archimandritulu macedoromanu Avergie are 16 elevi destinati a se re'ntórce in patri'a lorn cá profesori. Pe asemenea cali vomu ajunge si la cunoscinti'a sceloi dialectu. —

(Va urmá.)

Brasiovu 10 Oct. Pentru comercianti sosi la camer'a industriale si comerciala de sici unu telegramu dela c. r. comanda militaria din Sibiiu, de cuprinsulu urmatoriu:

„Lau'a in saci se póte importá pe la statiunile de contumacia din tiér'a acést'a fara desinfectiune, déca vine din locuri fara de epidemia."

Comand'a generala cu ordinatiune din 30 Sept. data pe la institutele de contumacia a si insarcinatu pe respectivele oficia, cá se lase importarea peiloru de vite bine sucate, córne si ósse sucate, matia sarste si sucate, seu topitu in vase, pen de vace si de rimatori si lan'a in saci, si acest'a fara desinfectiune, ér' cornele intregi si sculu topitu in burdufe numai dupace va premerge desinfectiunea (afumarea); scelelalte producte crude inse se se tramita indereptu neconditionatu, déca vinu din tienuturi epidemice. Aducerea rimatoriloru, a oiloru pasunatóre si a caprelorn e cetata fara contumacia, déca va fi constatatu ca vinu din tienuturi libere de epidemia si in tiéra nu ambla pe locuri epidemice nici pe otarale din pregiurn, care suntu in departare de ½ óra de epidemia.

Focula de deunadi din Hermanu, nutritu de unu ventu furtunosu, a mistuitu la bietii locuitori vr'o 59 de edificia economice si mai multe case; 2 casi de si ulanilorn din regimentulu ambelorn Sicilie inca dearsera.

De aici se trecemu la o scire cu totulu surprindietória:

„Zukunft" in privirea sa politica din Nr. 230 din 5 Oct. ne descopere o scire, despre care noi cei din apropiatea Romanie, cu care nu mai incetéza comerciulu, mergerea si resosirea persónelorn di de di, n'am primitu nici cea mai pucina cunoscintia. Éca dar' scirea lui „Zkft.":

„Ostasimea serbésca si romanésca a pornitu la granitiele austriace. Ostasii romani stationati la Turnulu Severinului au pornitu luandu direptiunea catra pasulu Turnului rosiu. Unu regimentu de infanteria s'a dusu la celu de antaiu satu romanescu Vercerov'a (½ óra dela Orsiov'a) si se mai astépta inca 2 regimente infanteria, cavaleria si artileria. In Cladov'a Serbiei preste Dunare facisiu cu Turnulu Severinu, unde se afla fortaretí'a Fetislam, nu de multu parasita de turci, se punu la cale érasi din partea Serbiei mesuri militare de mare insemnatate. Intre Serbi'a si Romani'a domnesce cea mai buna cointielegere, si comandantii militari din ambe partile convercéza in comerciu neintreruptu.

In Nr. 73 descoperiramu ér' unu ce curiosu, incercatu din partea Prusiei spre a strage Serbi'a si Romani'a in actiune, candu amenintia causa Luxemburgului, ceea ce aflaramu dela unu corespondiote vienesu in „Times", regin'a diarnaleloru. De candu trecú inse Türr prin Serbi'a cu descoperirile sale, esite in „Hon" si schitiate si de noi in Nr. 75 mai citiramu despre Serbi'a, ca va tiené in curendu Skupcina la Kragnevac si ca sta pe pitioru amicalu cu Romani'a, la ceea ce „Romanulu" in mai multi articuli pregatea animile. Acum se scria prin diornalele germane, ca Romani'a pana la primavéra vrea a avé 100 mii ostasi pe pitioru spre a'si spera pusetinea in incoronatur'a ce amenin-

tia a erumpe si în Orientu de catra Germani'a si Rusi'a pentru unificarea natiunale; si apoi Kossuth cu intimidarea Ungariei de a se invoi cu Austri'a, inca pledéza pentru pangermanismulu prusianu pana la Lait'a si pentru statulu dunareanu cu mare neastemperu. Elu vede la unii unu alu doile resbelu germanu, cu care voru sta in nemidilocita legatura si alte eventualitati in Orientu, si fiumur'a resbelica a federatiunei de nordu inaltiata in 1-a Oct. o crede Kossuth, ca va volvei si pe la Fiume in refleosulu seu, candu va trece Bismark preste Menu fara a se opri pana la marginile Ungariei. — „Trompet'a“ in polemi'a sa in contra „Romanului“, care tiene córda intinsa cu anii, tremur'a de porniri resbelice si armaturistice, fiindu de credintia, ca in casu de resbelu ca atare numai man'a provedintii ne ar' poté scuti, ca Rusi'a ne ar' cuptorí pe noi cei d'antaiu, pre candu „Romanulu“ vede pe Franci'a unita nu numai cu Itali'a, ci si cu Prusi'a spre realisarea unificariloru natiunali si asiedierea unui bolevardu romanu puternicu in Orientu in contra despotismului nordicu. Dar' se mai ventur'a prin diurnalele germane si eventualitatea, ca Austri'a se se desdamneze in Orientu pentru cederea germaniloru la Prusi'a, si acésta erá si in cuprinsulu tractatului cu care imbiea Prusi'a pe Austri'a in pretiu de aliantia. — Tóte acestea insinuari facu, ca se tienemu, ca pusetiunea e seriósa si ca nu mai e nici unu secretu pentru organele, care sunt capace de a combina ideele cu eventualitatile politice. Cu tóte acestea scum, candu Franci'a ér' armézа preste mesura, candu Itali'a se sfia in sinu de Vulcane, si Prusi'a amenintia cu trecerea preste Menu, ér' Rusi'a astépta se puna mana pe prada, ómenii au se fia fórte cercumspecti si asecurati de aliantie mari, pentrucá se póta recai nestravitì din incurcatur'a ce se totu mai reaucesce. Asia nu ne potemu esplica, ca scirea de susu, a lui „Zukft.“ ar' fi vreo manevra atacatoria tocma acum. —

Basn'a. Ar' fi bine, candu am tiené teti pentru bine.

Inca in anulu 1862 Iul. 4 s'a luatu in comun'a Boianu unu protocolu de comisiunea esamisa din partea tribunaluloi cottense a comitatului Cetatea-de-balta, ce l'am vedutu cu ochii, prin care se dau sub nume de „fundatiune C. de B.“ scóleloru romanesci de ambe confesiunile 28 jugure de pamentu, si anume 14 pentru cea gr. cat. si 14 pentru cea gr. resarit., ce prin esmisulu de 23 Apr. 1864 Nr. 705 s'a aprobatu si intaritu si de incl tabla reg. din Vásarhély

De atunci n'a remasu alt'a de catu invoilirea poporului séu dispunerea superioritatiloru respective besericesci de a le folosí, inse dorere ca pana astadi nu se folosescu altmintrelea fara de pasiunitu de capre; si pre lunga tóta nasuinti'a celoru binevoitori resultatulu e: „Nóue nu ne trebue, ca-ci copii fara scóla potu trai, dara vitele fóra mancare nu“ de si nu se potu folosí cá pasiunitu de vite.

Opunerile si frecarile acolo sunt mari si resultatulu se va vedé numai dupace scum in curundu tribunalulu cottense va delinia fiecarei scóle partea sa de 14 jugure, candu vomu vedé cari-si mai folosescu alu seu cu caprele si cari pentru scóla: „E reu si rusinosu frate, dise unulu, ca in una comuna cá a nóstra, unde sunt preste 250 familie, totusi sunt 7 ani trecuti, de candu pana astadi progresulu e stationariu, nici o idea despre istori'a nationala si geografi'a patriei, fisic'a populara, economi'a si gramatic'a romana, si acestea sunt urmarile cercetarei celei mai neregulate de scóla, apoi curatienia mai mare in scóla inca s'ar astepta. —

Pre lunga tóte medilócele bune ce le ar' poté avé stau pre loco, si acesta singuru numai pentruca nu e cineva se animeze spre bine spre luminarea tenerimei, deschidiendu-usi'a animiloru poporului nepricepatu, si conducundu-la concordia intru tóte, cate privescu binele filoru loru, pasindu cu esemplu in frunte.

Au nu poté si D. T. si altii de acelia cá in locu de a desmantá poporulu ne priceputu, se'lu aduca acolo, cá se folosésca pentru scóla acelu locu frumosu, invetiandu pe poporu, ca cu catu voru fi mai culti copii loru, cu atata voru si trai mai usioru, dar' cu atata voru binecuventa mai multu pe parintii sei, cari iau povedintu cu o scóla mai progresiva. Apoi pe viitoriu si ultimulu romanu se cere se aiba atata sciintia, cá se nu'lu mai póta insiela si inapoia nime.

Deci cei mai intielelepti se erte, ér' ceilalti se invetia odata minte celu pucinu, candu e vorb'a de interesulu natiunei si careia fii sun temu cu totii, si tinerimea, pruncii nostri, santu esperantiele viitoriului ei. Altii invétia din leganu indata pe copii, cá se iubésca si se ajute la totu sufletulu de némulu seu, ca cu totii in iubire ajutanduse se fia feriti de rele, si noue, candu vomu tiené cu totii la olalta pentru binele tuturoru, atunci ne va fi bine. —

Clusiu 9 Oct. Qaid non mortalia pectora cogis — fames. Se vorbi pe aici in ditora cogis — fames. Se vorbi pe aici in ditora trecute si adi citii si in „K. K.“, ca dupa lele trecute si adi citii si in „K. K.“, ca dupa sciri secure incetarea metropoliei romane gr. c. dela Blasiu, e otarita. Am intrebs pe „K. K.“, de ce cine are de e decide asupra acestintii séu ca cine are de e decide asupra ecsistintii séu ca incetarii unei metropolii si inca romane? Ore incetarii unei metropolii si inca romane? Ore in poterea destructoriloru atotu ce este natiunalu romanu sta si vietí'a Metropolieloru si a Episcopateloru nóstre? Dóra nu va joca si in Rom'a nivelismulu rol'a preputintii, cá se i succeda si acestu actu tendentiosu, care póte incerca carolu pana la resturnare. —

In anulu trecutu totu pe acestu timpu se trimbitiá printre cei ce ei canta, cá ei se jóce; ca romanulu n'are constantia, ca numai vr'o cateva capete neodihnite tienu de drepturile de 1863; acum ér' ne canta la urechia, ca romanii nici acum ér' ne canta la urechia, ca romanii nici acum ér' ne canta la urechia, ca romanii nici

securitate in interiorulu Vienei s'ar fi imultitu. Fara causa nu esista nimico.

Unu proiectu de lege pentru nationalitati a prelucratu Dr. Fischhof, care baga in sacu proiectulu dietei Ungarici, fiinduca pentru aperarea drepturiloru nationale asiédia principiulu egalei indreptatiri nefictivu. Elu cuprinde 45 articuli, pretinde, unde e poporulu amestecatu, limb'a maioritatii; deregatoriile cu deregatorii se respundia in limb'a oficiului, la care se scrie; iotre deregatoriele superiori si inferiori se se folosésca totu limb'a deregatorieloru inferiori. Cu deregatoriele innalte imperiali, deregatoriile tieriloru si ale regateloru se corespunda in limb'a germana. In tierile poliglóte, cercurile se se arondeze dupa nationalitati. Pentru asecurarea drepturiloru si interesseloru nationale facia cu organele administrative in centrulu imperiului, proiectéza unu consiliu nationalu compusu din barbati nedependinti din fiecare nationalitate, pe cari de diumetate se'i aléga corón'a ér' de diumetate representantii'a nationala, si acesti consiliari se aiba rangulu indata dupa ministri si si se fia inamovibili. Acestu consiliu nationalu, la cererea ministriului séu si la initiativ'a lui, si da parerea asupra mesuriloru administrative pe catu atingu ele interessele nationali; primescu plansori pentru vatemar'sa drepturiloru nationale spre a le asterne regimului cu care netocmdudu destulu, au dreptulu, de a pasi apoi la senatulu imper. si in certe intre nationalitati se decida cá curte suprema de arbitrii. Limb'a scóleloru se fia cea nationala si unde suntu mai multe limbi se se invetie in tóte limbele in clase paralele séu in scóle despartite. Se se infiintieze universitati nationali din mediulócele imperiului si pentru inaintarea culturii limbeloru tuturoru nationalitatiloru se se escria din partea regimului premiori pentru cele mai bune opuri in fiacare limba. Egala indreptatire se se esecuteze dela oficiulu comunalu pana in dieta; ver ce individu se póte servi de limb'a sea ori unde. Protocólele in limbele maioritatii si fiindu cu un'a a cincea parte din locuitori vreo minoritate si in a acesteia. Tóte propunerile, reportarile si proieptele de lege trebuie se se aduca inaintea representantiloru in limb'a tuturoru nationalitatiloru representante. Legile imperiali si provinciali se se premulge in tóte limbele usitate. Se fia curii nationale in camerele poliglóte. Ori-ce nationalitate care face a cincea parte din totalitatea poporatiunii are dreptulu a cere la orice proponere privitória la limba, scóla, officiu, biserica si vietí'a publica votisarea despartita dupa curii. In fine o mesura fórte corespunsatoria cá la alegerile dietali se se modifice legea de alegere pentru cá pre viitoriu proprietarii cei mari se aléga in mai multe grupe mici dupa o proportiune, si tóte aceste determinationi se aiba acele garantii care le are si constitutiunea.

Ne ar' placé a pune in paralela acestu proieptu cu proieptulu dietii dela Pesta pentru nationalitati, ca amu vedé intre ele o deosebire cá cerulu de pamentu, de o parte una realitate si de cealalta una fictiune de dreptu nationalu. Dr. Fischhof, de origine din Ungari'a, acumu stationatu in Vien'a e una auctoritate politica cu tóte acestea nu credemu ca nemtii dualisti se se invoiésca la asemenea proiectu, ci va dispare, cá sumeteniele de alte programe fora de partitori cutedatori. —

ROMANI'A.

Bucuresci. Alteti'a Sa Domnitoriulu Carolu I. a primitu dela regele Prusiei pre lunga o scrisóre aleptuósa, si marele colanu alu ordinei regale de Hohenzollern, care e fundata in memori'a castelulu familiaru de regele Friderecu Wilhelm alu IV. in aducerea aminte a cesiunii acelora principate la corón'a Prusiei. Camerele Romaniei suntu convocate pre 25 Oct. In tóta tiér'a e liniscea cea mai normala. —

Macedo-Romanicu.

Atatu istorice catu si cu privire la dialectulu limbei macedoromane va interesa pe multi a sci, cum se propune „istori'a romaniloru“ in scólele de acolo care se nascu una dupa alta De acea o reproducemu, dupa „Trompet'a Carpatiloru“, cum se propune in cuprinsulu ei aceste:

Capu I. Scurta scire de

ISTORIA ROMANILOR.

I. Ce esti dumnieta?

R. Eu escu Romanu.

I. Cacè te cliemi Romanu?

R. Ca streausili nostri se tragu d'in sangele a marelui s'insemnatului populu a Romaniloru, care domnià peste tota lumea ce erá cunoscuta in veclime.

I. Iu siedeá populu a Romaniloru?

R. Populu a Romaniloru siedeá in tiéra a Italiei, care s'afla catra apus de marea Adriatica.

I. Care intemelie pre scella populu a Romanilor?

R. Doi frati gemeni, care se clemu Romulu si Remulu.

Si comu iu intemeliara?

R. Elji fecera in Italia apropea di riul Tiber una citate s'u cliemaru Roma, dupa numa alui Romulu, de la care lo numa tot populu Romanu.

I. Si cum se face ca d'in Italia si vina streausili nostri aua.

R. Populu Romanu, care avea intinsa domnia in cama multe locuri nu amana ca s'u 'ntinda si pre aua iu n'aflam asta-di noi.

I. Ce tierri erá cama 'nante pre aua?

R. Dacia, Mesia, Tracia, Macedonia, Tessalia, Epiru, Albania si Dalmatia.

I. Ce natiuni s'afla in disele tierri?

R. Differite.

I. Romanili streausili nostri iu domnira cama 'nante pre aiste locuri?

R. In Tessalia, in Macedonia s'in Epiru.

I. Apoia iu domnira in alta parte?

R. In Tracia.

I. Cum putura tra si domnésca in Tracia?

R. Catra la al 11-lea an dupu Christolu incepura si se bata cu populu Tracicu, si dupu multe batalii sangeróse, Romanii inclinara una parte di eli la anul 73 dupu Christolu, si pana di preapoia pre tuti.

I. Dupu Traci altu pre care inclinara?

R. Pre Daci?

I. Si care erá Dacili?

R. Dacili, care se cliemà si Geti erá una ginte Tracica, care trecura de la drépta la stanga a Danubiului in timpu necunoscutu, si fecera nidia di Tisa, Nistru, marea Négra si Danubiu una domnie cu mare putere.

I. Care separse si stimse Domnia a Dacilioru?

R. Traian, Imperatorul a streausilor nostror.

I. Traian masi pre Daci batu?

R. No, ca batu si pre Armeni si pre Evrei si pre alti multi populi, care cutezara ca si se scóla in contra streausiloru nostor.

I. Ce Domnu avea Dacili cando fura batuti de Traian.

R. Avea pre Dacebal, care erá un Domnu coragios si cu mare putere, prin care se stimse si Domnia si puterea a Dacilor.

I. Ce invetiam d'in acelle ce disimu pan'ana?

R. Invetiam ca tute tierrile dise cadiura sub Domnie streausilor nostror cari se mutara aua.

I. Care va si dica nu s'afla Romani mai aua, in n'aflam noi?

R. O! nu, Romani s'afla s'in alte tierri si suntu multi!!! ca la diece pene la una spredieca di milioni.

I. Siu s'afla asta di acelli Romani?

R. In Dacia care asta-di se cliema Romania, in Dalmatia, in Bulgaria, in Serbia, si aua iu ne aflam noi, care se dice Rumelia cliemata asi dupu numa Romanilor.

I. Dicara, tuti aceli ce se cliéma Romani nu suntu di ginta gréca ori di alta?

R. No ca tuti na tragim di ginta si marele popolu a Romaniloru.

I. Afóra de noi Romanili, altu care se trage di ginta Romaniloru?

R. Afóra de noi Romanili, di ginta Romana se tragu si Francesi, Italiani, Ispanioli si Portogali, si tr'aista putemura si dicim ca him frati cu elli, ca ne tragim tot di un sangi.

I. Care d'in Imperatili a Romanilor aducera Romani si spre aua.

R. Traian, Aureliau, si Constantin acelu marele, care se dice Santul Constantin

Capu II. Imperatul Traian.

I. D'in familie Imperatésca erá Traian?

R. No, ellu erá di una familia Italiana, care dicara fogi d'in Italia, se duse ca si siéda in Iberia la Italica ninga Silvia in Ispania, in si se nascù.

I. Care lu fece Imperator?

R. Bunul Imperator Nerva, care domnià la Roma catra la anul 96 dupa Christolu.

I. Si cum se fece ca Nerva si de scamnul Imperatescu alu Traian?

R. Nerva, dicara audi de faptele acele mari si di bunatatile lui, lu lo tra fiiu si, dupu ce muri, lu lasa in locu a lui in scamnu Imperatescu la anulu 98 dupu Christolu.

I. Si cum se fece ca Traian s'adduca Romani pre aua.

R. Traian, dicara batù si stimse de cu totalsi pre Daci, fu strimtu tra s'adduca multi Romani d'in Italia, ca si lá imparta locurile góle.

I. Care Romani se tragu de Traian?

R. Romanili d'in Dacia care asta-di se dice Romania.

I. La ce an muri Traian?

R. Traian muri la anul 117 dupu Christolu.

I. S'afla ver'unu semnu di alu Traian pre aiste locuri?

R. S'afla remasitiele a punteliei ce fece peste riul Danubiu la anul 105 nidia de Tierna si Egeta aprópe de Turnul Severin; oslea lui Traian din Romania si alte multe.

I. In s'afla semnate faptele acelle mari alu Traian?

R. La Roma pre Turoniu acellu marele care se cliéma colónа al Traian.

Imperatorul Aurelian.

I. In se nascù Aurelian?

R. Aurelianu se nascù in partile a Danubiului, la Sirmiu, care asta-di se dice Zemlin.

I. La ce an se fece Imperatoru?

R. Aurelian se fece Imperatoru la anulu 270 dupu Christolu.

I. Ce fapte fece Aureliann in dilele lui?

R. Elu batù pre Goti, care aveá intrata in Dacia; si di apoia li goni; dup'aista batù si goni si pre Alemani d'in Italia.

I. Ce alte fapte fece elu afóra di sieta?

R. Ellu, dicara vidiù ca cu greu va si póta tra s'apara Dacia alu Traian de gintile barbare, care veniá d'in Asia ca apa, stremuta la drepta a Danubiului in Mesia, care astadi se cliama Bulgaria si Serbia, tute legiunele Romane, si alte multe familii totu Romane, si lasà pre acelli-slanti frati a nostri, d'in Dacia a lui Traian, in remasera in vetrele lor, ca si hiba calcati de reili barbari.

I. Si com se numi Mesia dupe stremutarea a lui Aurelian?

R. Mesia attomcea lo numa de „Dacia noo“ ica „Dacia Aureliana“, ca si s'aléga di Dacia veclie ica di Dacia Traiana.

I. Cari Romani se tragu de colonille al Aurelian?

R. Aceli d'in Macedonia, d'in Tessalia, d'in Epiru, d'in Albania; d'in Tracia d'in Bulgaria si d'in Serbia.

I. La ce an muri Aurelian dupu ce fece stremutarea?

R. La anul 275 dupu Christolu; cu alte sbórs dup'un'anu dupu ce lasa Dacia alui Traian.

Constantiu cellu mare si santu.

I. Cacè aistu Imperator a Romaniloru lo numa de Constantin acellu mare si santu?

R. Ca ellu este acelu d'anteiu Imperator Romanu, care intemelie in Europa Crestinatatea, care pan'attumce erá gonita. (Va urmá)

Varietati.

Invitetiune!

Reuniunea femeilloru romane din Brasiovu, carè'i are de scopu salutariu educetiunea si instructiunea fetitieloru orfane sfiandue aprópe de incheiarea anului alu 17 lea alu esistentiei sale, se adresèza de nou la marinimi'a si bunavointi'a a. p. Dómneloru romane din apropiare si departare rogandule, se ajutoreze si pe anulu acesta si de aci inainte acestu unicu institutu menitu pentru inaintarea fetitieloru romane serace. In specie sunt rogate on. comitete filiale din Transilvani'a, de a face si in anulu acest'a colectiunile marinimóse, cu care au dotatu pana acuma acésta Reuniune.

Spre dovada, ca acestu institutu nu stagnéza, servésca scirea impartasita si cu alte ocasiuni, cumca fondulu Reuniunei s'a suitu la suma de circiter 28.000 fl., din a carora interese se sustienu trei scóle: una in Brasiovu, alta in Blasiu si a treia in Sibiiu dotate cu sum'a de 1050 fl. v. o., in care s'au instruitu in anulu scol. trecutu atatu in carte catu si in lucru de mana peste 100 de fetitie romane serace. — Crescundu fonduln Reuniunea 'si tiene de santa

detorintia, a deschide si in alte comune romane stari scóle. — Spiritulu timpului pretinde imperativu cultur'a animei si desvoltarea mintii!

Brasiovu 29 Sept. 1867.

Comitetulu R. f. r.

Sultanulu despre Candi'a. Diariulu de "Paris „Monde" primesce o corespundintia din Constantinople despre audiuntí'a ce representantele rusescu generalulu Ignatieff a avutu la Sultanulu in 5 September. Representantele, gatinduse de cale catra Crimea unde petrecea atunci tiarulu, inca odata a datu Sultanului „sfatulu amicabilu si neinteresatu" se cedeze Greciei insul'a Candi'a, cá prin acést'a se previna complicatiunile seriose, si totodata l'a rogatu pre Sultanulu se-i dè respunsulu ultimu si decisivu cá seiu duca tiarului Alesandru. La acést'a — precum spune corespundintele numitu — Sultanulu a respunsu, intr'unu tonu resolutu si amaru, urmatórirele: „Dta mi sfatuiesci se predau Cret'a regelui Georgiu, caru are lipsa de acésta insula pentru asi face popularitate in Grecí'a, elu care neci e grecu de nascere si numai de trei ani domnesce. Eu sum alu 33 descendinte dintr'o dinastia carea are multu se multiemésca popóraloru presto care domnesce mai de multu de cinci secle, si de popularitatea mea nuti pasa Dtale nemica. De la inceputulu afacerei candiotice amu primitu adese ore numerose si ferbinti adese ori dela supusii mei mosulmani, cari de tóte laturile se imbiau a se organisá in corpuri de voluntari pe spesele loru proprie ca se mérga in ajutoriulu fratiloru din Candia. A sternatu de la mine se tramitu 200 000 de turci la Creta si asié se domolu mai inte rescól'a, se facu capetu pretensiuniloru insolinte ale elniloru si interventiunei poteriloru. N'am facutu acést'a, din consideratiunea catra Europ'a crestina, si eu nu vreu se uitu ca sum suveranulu si tata si a milióneloru de crestini. Si tocma pentru acésta intieleptiune, temperantia a mea, carea permise rescólei a se prolungi, Europ'a se me predepésca astadi, se o faca de arma in contra mea! O generale, Dta nu esti suveranu si nu scii ce costa omului coronatu a sacrificá vero parte catu de mica din statele sale! Tiarulu Alesandru speru va precepe mai bine adanc'a si imperativ'a consciintia carea mi demanda se mi inchidu urechile la tóte propunerile cari tientescu la stentata sanpra intregitatei imperiului meu. A cedá Candi'a! generale, dupa unu asemene actu com asiu poté trece peste pragulu palatiului meu si pe stratele capitalei mele se aiteru privirile poporului meu indignatu? E desonorarea coronei si dinastiei mele ce asiu subarié in acestu modu. Neciodata! Nu numai ca nu voiu cede insul'a, dar' neci me voiu invoi la veri unu actu ce ar' presupune asemene cesiune in venitoriu. Tiarulu Alesandru ne va precepe, daca dta i'lvei spune aceste cuviute, cari nu esu numai din gur'a mea, ci din adunculu animei mele."

— Unu pictoru romanu la espusetiunea de bele arte in Roma. Diurnalulu „Eptacordo", ce se publica la Rom'a si se ocupa specialminte de bele arte cu o deosebitate si seriositate ce i-a asecuratu nume bunu si stima la barbatii de ramulu numitu, in nr. 26 face unu reportu despre espusetiunea de bele arte din Roma, pronunciandose generalminte, éra a nume graiesce numai despre opurile cele mai escilinte. Acestu diurnalu au sfiatu cu cale a se ocupa anume de opurile espuse de pictorulu romanu Nicolae Popescu. Cuvintele loi „Eptacordo" sunt acestea! Tenerulu Nicolae Popescu romanu din Banatu in Ungari'a, si-a propusu in capu a ne face se meditamu cu seriositate a supra cestiunei pauperismului, importanta pretotindene, pré importanta in Roma, oferindu privirilor nóstre una figura ca dimetate din natural'a, infaciasiandu pre unu seracu, betranu de etate, trentiosu de vesminte, si in momentulu de a si intinde pelari'a catra trecatori cá se lase si cadé in ea pucinitic'a caritase de unu obolu. Si in adevéru i-a reesitu intentiunea s'a de órace nu e nimene care se nu se opresca a admirá acésta icóna, si ad mirand'o se nu si reculéga ideele sale a supra acestei dureróse cestiuni a omului ce se umilesce insintea altui omu pentru simpl'a causa ca-i lipsescu banii! . . Afara de seracutu, elu a espusu inca patru icóne fórte fromóse in oleu, cari descoperu in elu unu pictoru valorosu. Onóre pictorului nostru care a secoratu asemene laude acolo unde rivalisara maiestrii betrani!

— Pentru stergerea concordatului mai in fiacare di sosesce cate o petitiune la senatulu imperiale tramisa de cutare comuna.

— Unionistii in Crosti'a procedu totu cu mai multa energia. Unu telegramu din Zagrabi'a insciintiéza: O ordinatiune a cancelariei de curte da demisiune tuturoru profesoriloru si directoriloru de partit'a nationala pre la gimnasie si scoli reale. Aici in Zagrabi'a se demisionara siese nationali. („Alb.")

---

† **Basiliu Nascu**, invetiatóriu normale si directoru alu diverseloru fonduri din distr. Naseudului, unu sprigu aparatoriu alu causei cei sante si drepte de proprietate din acestu districtu, nu e mai multu intre noi. Unu morbu crancenu de cancere i ciuntá. In 2 Octobre intre 9 si 10 óre de séra fieri, in 2 Octobre intre 9 si 10 óre de séra fieri, in 2 rulu vietei. Sufletulu si memori'a lui va fi rulu vietei. Sufletulu si memori'a lui va fi eternisata in istori'a distr. Nasendu. Fia'i tierin'a usóre! —

A.

Novissimu. Diet'a sasiloru. Sibiiu. Comitele natiunii sasesci convóca universitatea pre **11 Novembre** anulu curgatoru. Dupace invinse, cum dice, tóte pedicele toru. Dupace invinse, cum dice, tóte pedicele toru. Dupace invinse, cum dice, tóte pedicele to